

Formidable Feast

פורים תשפ"ו

1 Esther - ch. 9

2 שיחת אליהו י טו (ב)

fourteenth day of the month of Adar as an occasion of gladness and feasting, for holiday-making and for sending delicacies to one another.

²⁰ Mordechai recorded these events and sent letters to all the Jews throughout the provinces of King Ahasuerus, near and far, ²¹ charging them that they should observe annually the fourteenth and fifteenth day of Adar, ²² as the days on which the Jews gained relief from their enemies, and the month which had been transformed for them from one of sorrow to gladness, and from mourning to festivity. They were to observe them as days of feasting and gladness, and for sending delicacies to one another, and gifts to the poor. ²³ The Jews undertook to continue the practice they had begun, just as Mordechai had prescribed to them.

משתה ושמחה - רק בפורים

ואמנם יש עלינו לברר לשמחה מה זו עושה, מה תוקפה וגודלה עד כדי צצריכים להתחיל אותה מתחילת החודש. והנה לא על כל נס תקנו לעשות משתה ושמחה. כלל ישראל משופע בנסים גדולים שלא נקבעו לזכרם ימי משתה ושמחה. אפילו בימי חנוכה שהם ימים של נסים, אמנם, יש בהם חיוב של הלל והודאה, אבל מ"מ לא קבעום לימי משתה ושמחה. וכן מצינו עוד הרבה נסים גדולים בתולדות עם ישראל ולא מצאנו בהם את העניין של "משתה ושמחה".

שמחת פורים מורכבת משני עניינים

והנה כשאנו מתבוננים בשמחת פורים רואים אנו שהיא מורכבת משני עניינים, ענין אחד הוא "קבלת התורה", שהרי על הפסוק "קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם", דורשת הגמרא (שבת פ"ח א'): "הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר", שהיה קבלת התורה באהבה. והענין השני שמצינו בפורים, זה העניינים של "בין אדם לחבירו" שיש בפורים, "משלוח מנות" ו"מתנות לאביונים". אלו הם הדברים שבולטים בפורים - קבלת התורה ודגש גדול על 'בין אדם לחבירו'.

5

והארה זו שזכו לה בניי ביום הכיפורים בשעתו, היא יצרה את יוה"כ לפי לדורות שנקבע יום זה להיות יום ריצוי וכפרה לעוונות בניי, על ידי הקירבה הגדולה אל השי"ת, כי על ידי דביקות זו בלי חציצה - השי"ת הוא מקוה טהרה לישראל (עי' משנה סוף יומא).

ולכן נקרא יום כיפורים - "יום חתונתו", כמו שחתן וכלה ביום זה מתקשרים ומתאחדים, ומגיעים לשמחה ואהבה גדולה, כך יום כיפורים ע"י קבלת התורה, והמחילה הגמורה שבאה בגינה, הוא יום התקרבות ואהבה בין ישראל להקב"ה, ומאן השמחה הגדולה.

3 שפתי חיים - פ"ב ע"ג (ב)

המהר"ל (בהקדמה לאור חדש) מבאר את מהות האונס שהיה בהר סיני, שלא היה זה אונס גשמי של כפיית הר ממש, אלא היו אנוסים מחמת הכרה, דהיינו שעי' התעלותם למדרגת נבואה של "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", הגיעו להכרה בהירה בחשיבות התורה וגדולתה, ועוד הבינו שכל קיום העולם תלוי

7

נמצא, שמוכרחים היו לקבל את התורה, מחמת בהירות יראת הרוממות מפני התורה ונותנה ית', ומהיראה לקיום העולם, ומפני כך היו חסרים עדיין באהבה ונדירות לבם בקבלת התורה.

יתירה מזו, כיון שלא נשאר אחר מעמד הר סיני במדרגת הנבואה שזכו לה, ובכהירות ההכרה שהיתה קודם לכן, א"כ כאשר קיימו את התורה אח"כ, יש בזה בחינה מסוימת של אונס, כי מחמת שפעם הכירו בבהירות, וקיבלו על עצמם לקיים, מחויבים להיות נאמנים לקבלתם דאז ולקיים, אף שכעת אין מכירים החובה לקיים כמקודם.

פורים - קבלת התורה מאהבה

8a

שונה היתה קבלת התורה המחודשת שהיתה בפורים, אז קיבלו את התורה מאהבה ומנדבת לבם, כדאיתא בגמ' (שם) "אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב (אסתר ט) קיימו וקיבלו היהודים" - הרי סדר הפסוק קשה, היה צריך לומר: קיבלו ואח"כ קיימו, לכן דרשו חז"ל שבא ללמדנו, שבימי אחשוורוש "קיימו מה שקיבלו כבר" קודם, וביאר רש"י (וכ"כ תוס' שם) "מאהבת הנס שנעשה להם", דהיינו, התורה שקיבלו בהר סיני מאונס, עתה קיימו אותה מאהבת ה' שבאה ע"י הנס.

וצריך ביאור, וכי לא נעשו להם נסים עד ימי אחשוורוש, והרי עם ישראל מלומד הוא בניסים מיציאת מצרים והלאה?!

ההבדל בין נס נסתר לנס נגלה

8b

ברם הביאור כך הוא: כל הניסים שהיו עד ימי הפורים, היו נסים גלויים של ביטול הנהגת הטבע והוראת הכורא כבריאה, אך הן תופעות חר פעמיות. בשל כך אכן הן מביאות את האדם בשעת מעשה לחיזוק האמונה וליראת הרוממות מחד, אך מאידך, דוקא בשל החר פעמיות, השפעתם הנמשכת אינה שלימה ככל מצב.

• מובא בספרים הק' בשם האריז"ל, יום הכיפורים - כיפורים, דהיינו היום הקדוש בשנה, יום הכיפורים, הושווה במעלתו - לפורים. למדים אנו מכאן עד כמה גדולה היא מעלת "פורים", ואף משמע כי מעלתו גדולה מיוה"כ שהרי מי נתלה במי הווי אומר קטן נתלה בגדול (עיין תענית ז').

מור"ד הגרא"א דס"ר זצ"ל (מכתב מאלוה"ח ע"ב עמ' 125) מבאר כמה פורים נעלה יותר מיום הכיפורים, כי מעלתו הגדולה של יום הכיפורים היא: "כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' טהרתו" ועי"כ זוכים להתעלות ולדביקות בהקב"ה, אמנם קירבה זו באה מתוך "יראה" בכחינותיה השונות (יראת העונש, יראת החטא, יראת הרוממות - הכלולות כולן באימת הדין).

למעלה מזה - יום הפורים, אנו מתקרבים בו להקב"ה מתוך אהבה ושמחה, כתוצאה מהכרת ניסי ה' והשגחתו התמידית עלינו, אף בתוך הגלות וההסתור. אהבה, כידוע, היא מדרגה עליונה יותר בקירבה אל השי"ת מאשר היראה, א"כ הקירבה אל הקב"ה ביוה"כ היא טפל, ביחס אל הקירבה לה זוכים ביום פורים.

יום הכיפורים - קבלת התורה מיראה

4

מהו ענין קבלת התורה ביום הכיפורים, שהרי הוא בעיקרו יום סליחה וכפרה?

איתא במשנה (תענית כו): "ארשב"ג לא היו ימים טובים לישראל... כיוה"כ"פ ... וכן הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה [במלך שהשלום שלו - רש"י] ... ביום חתונתו [שהוא יום שמחה גדולה] זה מתן תורה" וביאר רש"י: "יום הכיפורים שניתנו בו לוחות האחרונות". יוה"כ"פ מעלתו - קבלת התורה בפועל ממש, בו קיבלו את לוחות האחרונות, ובו בזמן התחיל משה ללמדם תורה ומצוות (הרי מאז מתן תורה בו' סיון ועד יוה"כ"פ שהה כמעט כל הזמן בהר ולא לימד לבניי דרב), זוהי השמחה הגדולה של יום הכיפורים!

קבלת התורה הזו שבאה מתוך תשובה עילאית, במשך ארבעים יום של התעלות שהביאה לאהבת ה' וליראת ה' במדרגה עליונה, ולדביקות העליונה ביותר בהשי"ת ע"י לימוד התורה במדרגתם, ונתינה המחודשת של התורה (לוחות שניות), היא היא הסיבה שיוה"כ"פ היה יום סליחה וכפרה על חטא

1. On Yom Kippur, one achieves holiness and closeness to Hashem through fasting, prayer, and depriving oneself of certain physical needs. Attaining this same height of holiness and closeness through eating and drinking on Purim is even greater, because it is much easier to achieve such a level through fasting than it is through feasting. If the Jewish people are successful in achieving this level through feasting, they thereby elevate their physical acts to a level of holiness, and accomplish *tikkun olam*, perfecting the world, the main purpose of a Jew in this world. This is the ultimate way of achieving closeness to Hashem; the greatest level a Jew can attain.

(Sefer HaTodaah 2:16; A.P.S.)

4. The *Eliyahu Rabbah* says that Hashem forgives the sins of the Jews on Purim just like He does on Yom Kippur. Yom Kippur was established exclusively as a *kaparab*, atonement, for the sin of the golden calf, which the Jews worshiped with festive eating and drinking. This is why we abstain from eating and drinking on that day as atonement. Purim, on the other hand, saw the salvation of the Jews through their fasting and *teshuvah*, and consequently Purim is celebrated by means of eating and drinking. Nevertheless, each holiday has both the elements of feasting and fasting, in that Yom Kippur is preceded by a day associated with a mitzvah to eat (Erev Yom Kippur), and Purim is preceded by a day of fasting (Taanis Esther).

(Sefer Ta'amei HaMinhagim U'Mekor HaDinim, p. 378)

R' Hoffman

The Mizbei'ach HaKetores is exiled from its proper place in the Torah because while the *Kodesh HaKodashim* represents Yom Kippur, the *Mizbei'ach HaKetores* represents Purim.²⁴

Yom Kippur demands (and enables) a climb up the heights to *Keser*. Purim brings *Keser* down to us. On Yom Kippur, the Shabbos of all the Shabbosim, we divest of everything earthy. On Purim, a weekday, we eat, drink, and are merry.

During the Purim miracle, Hashem revealed the unconditional love that radiates in this loftiest of worlds into the

tumah of Shushan, during the bleak end of the Persian exile. *Keser* didn't shine within the radiance of miracles, but within the mundane of nature, during a period of *hester panim* so deep that Hashem's name is hidden.

That's why Purim is even greater than Yom Kippur. The *Kedushas Levi*²⁵ notes that Yom Kippurim means a day "like" Purim; not that Purim is a day like Yom Kippur. Who is compared to whom? The small to the big.

On Purim, *Keser* bursts through the barriers of the mundane, enlightening, purifying, and elevating the physical world.²⁶ It reaches out to those submerged in the quicksand of materialism and saves them. The Shechinah descends to us in the depth of our lowliness, enlightening our darkened hearts. Purim is a day of pleasure because on this day, *gashmiyus* itself is illuminated by the loftiest G-dly lights.

אולם נס נסחר, כנס פורים, כאשר הקב"ה מכון את ההנהגה הטבעית הרגילה לטובת ישראל, מביא לאהבת ה' במדרגה גדולה וממושכת יותר. זאת מפני שע"י נס כזה, מתבונן האדם ולומד לראות בהנהגה הטבעית התמידית את יד ה' המכוונת הכל לטובת בני ישראל, כדברי הפסוק (תהלים מ, ו) "רבות עשית אתה ה' אלוקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו".
ההכרה הזאת שכל הנעשה כבריאה עד לפרטי הפרטים, ואף מה שנראה לנו כרע בעבורנו, הכל הוא לטובתנו, "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו", תתגלה לנו במלואה לעת"ל, כמש"כ הרמח"ל (דעת תבונות עמ' מ וע"ש) "כי יודיע דרכיו הקב"ה לעת"ל לעיני כל ישראל, איך אפילו התוכחות והיסורים לא היו אלא הזמנות לטובה, והכנה ממש לברכה".

מעלת פורים - נס נסחר

יסוד זה, כאמור, תתגלה לנו בזעיר אנפין כנס פורים. וזאת היא מעלתו הגדולה לעומת הניסים הגלויים שקדמו לו, כהיות נס פורים ראש וראשון לגילוי חיבת ה' ואהבתו לבניו להצילם מכליון בדרך טבעית לכאורה, אף בגלות בעת ההסתר.

נמצא, שהלימוד העיקרי בימי הפורים הוא, השגחת ה' ואהבתו לעמו, בכל מצב אף בעת גלות והסתר, כאשר ההנהגה הטבעית מונהגת על ידו ית' לטובת עם ישראל. וע"י הכרה זאת, מגיעים לשלימות באהבת ה', ומתקשרים אליו ית' ע"י קבלת התורה מחדש, מאהבה.

קבלת התורה מחדש, היא היא הסיבה לשמחה הגדולה בפורים, אשר בשמחה זו משלימים אנו את החסר בשמחה ומשחה ביום הכפורים, על קבלת התורה שהיתה בו, כדברי הגר"א ז"ל.

אל תהיה ח"ו שמחה זו חיצונית בלבד, עלינו להשתדל כי שמחת פורים תהיה פנימית מתוך ההכרה בקבלת התורה מחדש, ואילו החיצונית היא רק ביטוי וחזיק לפנימיות. שמחה כזו מרוממת ומחזקת את האדם, וממנה תוצאות חיים לקבלת עול תורה ומצוות באהבה ולהתחזקות בהן גם בחלוף ימי הפורים.

ענין

הנאמר בנבואתו ז"ל על יום הכפורים שהוא כמו פורים. י"ל כי קדושת יוה"כ אינו כשאר יום טוב. שכל יו"ט המנוח להטעג צדק באכילה ושתיה וכל התענוגים לכבוד קדושת היום. וקדושת יוה"כ היא לסיפור. למנוח בו כל זר הנאח עו"כ. י"ל הטעם הוא לכרות כי ביום הזה נחרט הש"י לעמו. יתן להם לוחם אחרות. ושלם הקבלת התורה מלד הנותן. כי לא ה' צוה שום ענין מלד המקבל. רק מה שהוא ית' נחרט בקיום לעולמי עד. חלף להם לא הכוחות אחרות נעמו וזמנן סנחתי. ונתן יד רק מלד כמותן. וזהו חן בו שום עשית מעיני העובדי' לרמו שהוא רק מלעילא. ועלילא לא שייך עין אכילה. וטענונות בני האדם. רק קדושת מנוחה. וקדושת הכפורים היא גמר קבלת התורה מלד המקבל. כמתחמ"ל דבר קבלתו בימי אחרות. וזהו מלד היום דייקא במשחה ושמחה. גם חן צדק שום שניה. לרמו כי זה גלם קדושתה. מלד המקבל דייקא. לכן חונת יום רק צענונים ששייכים לבני אדם. חכו יום פורים. כי בשני ימים האלו. יוה"כ ופורים כאחד זמנא. שזכרם נשגם כל קדושת קבלת התורה מלד כמותן ומלד המקבל :

הסניג'ם שבאסור - כ"ל

אומר קטן נתלה בגדול (תענית ו, ע"א). מעלתו העודפת של פורים על יום כיפור. נובעת דווקא מתוך ההסתר הרב שיש בו. קדושת יום כיפור ברורה ונגלית, דווקא העבודה שפורים הוא יום של חלוק, של אכילה ושתיה, שהקדושה בו נסתרת, מעניקה לקדושה זו משנה תוקף: "על כן פורים מותר בעשית מלאכה ואין בו קדושת יום טוב כלל, כי פורים הוא בחינת הארת הקדושה הגבוהה מאד מאד שנגודל עצום הקדושה אין רואים שם שום קדושה".

הרמב"ם בהלכות חגיגה (פ"ב ה"ד) כותב כך: "כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצוה גמורה, אלא חייב לשמח העניים והאמללים שנאמר והלוי והגר והיתום והאלמנה, מאכיל הכל ומשקן כפי עשרו, ומי שאכל זבחו ולא שמח אלו עמו עליו נאמר זבחייהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם". הרי

"שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה"

* יותר מזה כותב הרמב"ם בהלכות מגילה (פ"ב ה"ז): "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". אדם שיש לו סכום מוגבל של כסף להוצאות פורים, איך יחלק אותן? אומר הרמב"ם: את עיקר הכסף שיש לך תוציא על מתנות לאביונים, יותר ממה שאתה מוציא הוצאות על הסעודה שלך ויותר אפילו ממשלות מנות, ומוסיף הרמב"ם דבר נורא: "שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה" - אילולא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, "דומה לשכינה", כביכול, דומה הוא לקב"ה.

ולכאורה מה זה שייך לפורים? וכי בפורים יש דין להיות דומה לשכינה? בפורים אנחנו שמחים על הנסים שהקב"ה עשה אתנו. כי הנה המן רצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והקב"ה הצילם ע"י נסים גדולים נסתרים וחשובים, זה לכאורה עניינו של יום הפורים. ואם כן, מה עניין 'דומה לשכינה' שייך לפורים?

עניינו של יום הפורים להיות "דומה לשכינה"

ומבואר גדר נורא במצוות הפורים, שעניינו של יום הפורים הוא להיות "דומה לשכינה". ביום הכיפורים אנחנו דומים למלאכי השרת, ובפורים העניין

הוא להיות דומה לשכינה. וכדי להבין את דברי הרמב"ם נראה להביא את דבריו בסוף הלכות לולב (פ"ה ה"ט): "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובהאבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב".

שמחה - מצב שאדם עושה את הדבר שבא נברא בשבילו

על דברי הרמב"ם האלו כותב המגיד משנה: "דברי רבינו מבוארים בכ"מ בגמרא ובבמה מדליקין (שבת ל"ג) אמרו ושבחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה. ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואנוס בעשייתן אלא חייב לעשותן והוא שמח בעשייתן ויעשה הטוב מצד שהוא טוב ויבחר באמת מצד שהוא אמת ויקל בעיניו טרחן ויבין כי לכך נוצר לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שנברא בשבילו ישמח ויגיל וכו' אבל השמחה בעשיית המצות ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית". מבואר בדברי המגיד משנה ששמחה מגיעה לאדם כשהוא עושה את הדבר שהוא נברא בשבילו. זוהי הגדרת השמחה.

והמהות האלוקית זה מהות של נתינה. כל מה שאנחנו משיגים ממציות הבורא בעולם זה את ה"עולם חסד יבנה", את הנתינה של הקב"ה, יותר מזה אנחנו לא משיגים, אין לנו שום השגה בבורא - "לית מחשבה תפיסא ביה", וכמו שהרמח"ל מגדיר שה' ברא עולם וברא אדם שיוכל להעניק לו מטובו ולהנות מזיו שכינתו, ושיהיה קרוב אליו. ובזה דומה הנשמה לקב"ה, "מה הקב"ה זן את כל העולם אף הנשמה זנה את כל הגוף", אף הנשמה - מטבעה - היא אלוקית, כולה נתינה; היא זנה, מפרנסת, מככללת ומחיה את כל הגוף, ובזה היא דומה לבוראה, בזה היא חלק אלוך.

הגוף - טבעו ודרכו - לעצמו

אבל חלק הגוף של האדם הוא בדיוק להיפך, הגוף - עפר מהאדמה, חומר, דואג לעצמו, רוצה את עצמו. המשותף לכל הנבראים בעולם - כל הבעלי חיים - הוא, שכל אחד דואג לעצמו; החיות, הרמשים, השקצים והחרקים, כל מה

והנה נתבאר ברמב"ם דין השמחה שנאמר במגילת אסתר (ט, כב) - "ימי שמחה", אין הכוונה לשמחת עצמו אלא לשמח אחרים, ואפשר דהנה בקרא דמגילת אסתר (שם) כתיב "לעשות אותם ימי משתה ושמחה", ויש לעיין בלישנא זאת דקרא, דלכאורה מבואר דאין כאן דין שמחה על הגברא, אלא יסוד השמחה בכאן היא, לעשות ימים של שמחה - ימי שמחה, ונראה דכל מי שמתעסק בשמחה באופן פרטי אין הכי נמי שהוא במצב של שמחה, אבל עדיין לא נעשה בזה יום של שמחה, והאופן שיהיה יום של שמחה הוא רק כאשר כולם בלא יוצא מן הכלל שמחים, וזה אין יכול להתקיים אלא כאשר מי שיש לו ישמח את מי שאין לו, ואז יהיו כולם בשמחה, ואז יהיה קיום לענין זה של ימי שמחה, ואשר על כן העמיד הרמב"ם את עיקר מצות היום של שמחה, באופן שמרבה במתנות לאביונים שמשמח לבם של האומללים.

* וביותר דאפשר דכל גדר ודין השמחה בפורים אינו אלא דוקא באופן של משמח אחרים, ואין כאן כלל דין של לשמח את עצמו, אלא שמכל מקום חייב אף הוא בעצמו בסעודה משום דין דימי משתה, ובסעודת עצמו מקיים דין המשתה, ובנתינה לאחרים מקיים מצות ימי שמחה.

20-6 Reb Meilech Arad & Yar.

We know that there are mitzvos unique to the day, and we know about the unique power of tefillah on this day, but along with that, there is another crucial avodah.

The Ribbono Shel Olam wants us to give and give and give, and you know what the goal is?

Reb Meilech quotes the words of the Rambam in Hilchos Megillah like a song.

"There is no greater joy than to gladden the hearts of the poor, of orphans, widows, and converts..."

Rabboisai, this is not a dinner speech, I'm not here to convince you to join a matching campaign. This is the truth about the real avodah of the day - to make people smile, to increase benevolence, to bring joy wherever you can.

And the greatest joy is to give. It only adds to the simchah of the day.

20-6

יש להם זה 'לעצמם'. האדם - לעומתם - קיבל דעת להשתמש בהם, לשלוט בהם ולהוציא מהם דברים. אבל הם - הכל לעצמם. זוהי טבעה של הבריאה כולה, הכל בנוי על זה שכל אחד דואג לעצמו ומקיים את עצמו ויש בזה את הענין של קיום המין, שכל מין דואג למין שלו, וכל בעל חיים יודע להגן ולשמור על עצמו, זה הדבר המשותף לכל הנבראים הלא-אנושיים בעולם.

אצל האדם מתרחשת מלחמה נוראית בין כוח ה'נותן' - הנשמה, לכח ה'לעצמו' - הגוף

האדם - גופו, נברא עפר מן האדמה - כמו כל בעלי החיים, ומצד זה, יש לו - כמותם - את הטבע הזה שהוא אוהב את עצמו ודואג לעצמו, וזה מה שקורא הרמב"ם: "שמחת כריסו" - "לחמם לנפשם". ומצד שני יש לו נשמה אלוקית שטבעה ודרכה להיטיב. יוצא אפוא, שיש מלחמה נוראית בין הנשמה לגוף, הנשמה שהיא אלוקית - דומה לקב"ה, וכדברי הגמרא בברכות - "מה הקב"ה זן את כל העולם אף הנשמה זנה את כל הגוף", הרי שכל קיומה ועניינה הוא רק בשביל אחרים, שהרי אינה צריכה כלום לעצמה. ומצד שני יש לאדם חלק של גוף, שזה הוא בדיוק להיפך, "לחמם לנפשם", "שמחת כריסו", זהו הגוף. ושני ההפכים האלו נמצאים ביצירה אחת שנקראת אדם. זה מושך לכאן וזה מושך לכאן, וכשמתנהלת מלחמה כזו - איך אפשר להיות שמח?

הגוף - טבעו ודרכו - לעצמו

אבל חלק הגוף של האדם הוא בדיוק להיפך, הגוף - עפר מהאדמה, חומר, דואג לעצמו, רוצה את עצמו. המשותף לכל הנבראים בעולם - כל הבעלי חיים - הוא, שכל אחד דואג לעצמו; החיות, הרמשים, השקצים והחרקים, כל מה

Shlomo awoke and it was a dream (Melachim I 3:15) — a donkey brayed, and he [Shlomo] understood it; a bird chirped, and he understood it. Immediately, he came to Yerushalayim, and he stood before the Ark of God's covenant, and he offered burnt offerings and made peace offerings, and he made a feast for all his servants (ibid.). Rabbi Elazar said, "From here we learn that one makes a seudah for completing Torah [learning]."

(Shir HaShirim Rabbah 1:9)

Shlomo acquired the whole gamut of wisdom as a gift from God. Accordingly he made a *seudah*. In what way is this an appropriate celebration for Shlomo, or indeed for us, when we conclude a project of learning? Perhaps one can say that the aim of the *seudah* is to help a person retain some of what he has learned. Torah is, by definition, a holy thing, far above the limitations of human understanding. In some intrinsic sense, the spirituality of Torah and the physicality of man are incompatible. It is thus very difficult for a person to retain any of the learning that he has acquired. The slightest deviation or failure of concentration can cause its loss. As Shlomo himself tells us:

Will you set your eyes to it? It is gone!

(Mishlei 23:5)

The act of eating helps in some way to strengthen a concept in a person's consciousness. We find this idea expressed in another context:

Do not wander around as a talebearer among your people.

(Vayikra 19:16)

Do not eat [the bread] of destruction among your people.

(Targum Onkelos loc. cit.)

To explain *Targum Onkelos*, it seems to me that it was their practice to eat a snack in the house of someone who accepted their words. This was a strong confirmation that his words were regarded as true.

(Rashi loc. cit.)

Just as in the above case, when the talebearer verifies and gives strength to his claims by eating, so too, when a person makes a *seudah*, the physical act of eating makes palpable the learning that he has finished, turning it into a tangible entity, something which he can retain more easily. This was the intention of Chazal, who instituted the idea of a *seudas mitzvah*; by emulating Shlomo HaMelech, who made a *seudah* immediately after acquiring his vast knowledge, we can help our-

selves remember and utilize the Torah that we have striven so hard to learn.

As we saw above, the megillah tells us that we must

make them days of feasting and rejoicing, to send food gifts and presents to the poor.

(Esther 9:22)

The idea of "making them days of feasting" does not occur in any other context. We are always exhorted to rejoice, but never quite in these terms. Perhaps we can explain this using the same concept that we expressed above. By feasting on Purim, we are able to make it into a day when all of its other special mitzvos have a lasting image on our souls. Great improvements in the spiritual status of the individual are wrought by the performance of any mitzvah, but it is very hard to make any change permanent. It is the act of eating, as we have discussed, that can help us to achieve this. However, it is not just the mitzvos of Purim which afford us such opportunities, but the day itself has tremendous spiritual potential; the mitzvos of Purim open a well of Divine light for us, which extends throughout the day.

It should now be clear why the *seudah* takes place right at the end of the day. Chazal, in their tremendous wisdom, instituted the *seudah* at the closing moments of Purim, to ensure that we are able to utilize every iota of the holiness of this great day and to impress it permanently and indelibly within us.

25b.

sume *hamantashen*. Eating is part of every elevated day because it is through ingesting physical food that we are able to absorb the light and meaning of the Yom Tov not only spiritually, intellectually, and emotionally, but even physically.¹⁹

את הכתוב (תהלים צז, יא): "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", מסבירים המפרשים: מוחו של האדם הוא משכן הנשמה, ואילו הלב הוא משכן הרצונות של האדם, תאוותיו, חשקיו ותשוקותיו. הלב מייצג את הגוף, את ה'לעצמו', השכל - לעומת זאת - מייצג את הנשמה, את ה'לזולתו', זה מושך לכאן וזה מושך לכאן. "לישרי לב" - היינו, כשהלב מתיישר עם השכל, כשהלב מקבל את המהלך של השכל, כשגם הוא יודע להפנות את עצמו לזולתו, כשהיה לו לב טוב, כדברי ר' אלעזר (אבות מ"ב מ"ט): "איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם... רבי אלעזר אומר לב טוב", אזי כל חלקי האדם הולכים במהלך אחד, או אז מתקיים בו "ולישרי לב שמחה".

וזה ביאור דברי המגיד משה שהגדיר לנו, שכשאדם עושה את מה שהוא נברא בשבילו, הוא שמח. והאדם הרי נברא בשביל להיות דומה לקב"ה, "מה הוא אף אתה". ואז יוכל האדם להידבק בשכינה, ולהיות קשור לקב"ה, ולהיות דבוק בה' יתברך, שהרי "האדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו" (מס"י), ובשביל להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו - שזה תכלית הבריאה - הוא חייב להיות במהלך של "הווה דומה לו", שהרי אם יהיה ההיפך מהשכינה לא יוכל להידבק בשכינה, ו"הווה דומה לו" הוא להיות במצב של 'נותן' - "מה הקב"ה זן את העולם אף הנשמה זנה את הגוף".

לכן בכל המקומות שיש דין שמחה, כותב הרמב"ם שמדיני השמחה הוא שאדם צריך להיות 'נותן'; לדאוג לאחרים, לשמח אומללים, יתומים, מסכנים, אלמנות, גרים ומרי נפש, מפני שזה חלק מהשמחה - "ולישרי לב שמחה", ובלא זה אי אפשר להגיע לשמחה.

בפורים השמחה זה עצם המצוה

ידוע בשם מרן הגר"ז מבריסק זצ"ל [כך מובא בשמו בספר 'עמק ברכה'] שאמר שבכל המצוות, השמחה היא תנאי במצוות של היום, אבל בפורים השמחה זה עצם המצוה. והביאור הוא כנ"ל, בפורים הייתה קבלת התורה באהבה, בלי כפייה, היהודים מצד עצמם רצו ללכת בדרכי ה', הם רצו מצד עצמם להיות דומים לו, לא באופן של "כפה עליהם הר כגיגית", אלא באופן של אהבה, ולכן זאת היא השמחה הגדולה ביותר שיכולה להיות. אבל שמחה זו לא תהיה שלמה, אם לא יתלווה לזה הענין של "מתנות לאביונים ומשלוח מנות איש לרעהו", מפני שכאמור, שמחה - זה כשהלב והשכל מתחברים ביחד, כשהגוף והנשמה צועדים על אותו דרך, שאז האדם כולו הוא בגדר 'דומה לשכינה', ואז יכול הוא להגיע לשמחה אמיתית.

וכך הוא באופן מיוחד בפורים, שמצד כל הענינים של הנסים וכל ההתבוננות על מה שעבר עליהם, הבינו את הנהגת ה' בבריאה, הבינו מה זה להיות עם ה', הבינו שהקב"ה נמצא אתם, שהם שייכים לקב"ה. ואז הם הגיעו לשמחה אמיתית של אהבה, לא של כפייה, ואהבה עניינה, לרצות מצד עצמו ללכת בדרכי ה' ולקיים את מצוותיו, וכדברי המגיד משנה: שלא יעשה את המצוות כמו שהוא אנוס ומוכרח, אלא יבין שזוהי האמת וככה זה צריך להיות. וכשהוא מגיע למצב שבשבילו הוא נברא, אז ישמח שמחה אמיתית. זה גדר שמחת פורים, קבלת התורה מאהבה דוקא, יחד עם הענין שהגוף משלים עם הנשמה, וכולו הולך במהלך אחד, של להיות 'דומה לשכינה'.

Festivals of Faith

As we eat in the company of Mordechai and Esther, our hearts in the chamber of a tzaddik we connect to, our focus is not on making sure to get a slice of every kind of meat on the

board, but to absorb the lights of Purim. All of Purim — the lights of the megillah, matanos la'evyonim, mishloach manos, Hashem's unconditional love, our renewed acceptance of the Torah — pours into the Purim seudah.

Every Yom Tov is connected to eating and has its kind of food. On Pesach, it is a mitzvah to eat matzah; on Shavuot, there is a minhag to eat milchigs; we eat in the sukkah on Sukkos; on Chanukah, we eat latkes; and on Purim, we con-

א) ידוע מה שכתבו בשם האר"י ז"ל שקדושת יום הכיפורים טפילה היא לקדושת פורים "אל תיקרי כיפורים אלא כ-פורים" וצריך עיון מה הכוונה בזה.

ב) ונבאר הענין לפי ערכנו, ונקדים דברי הגר"א באדרת אליהו פרשת האינו:

לפי שבגלות מדי באה להם הצרה מחמת שנהנו מסעודת אחשורוש ושנו יין לכך כתיב מגפן וזה הטעם שתקנו פורים לשמחה לפי שהאכל בא להם מחמת אכילה ושתייה לכך כשנחפץ לשמחה תקנו לאכילה ושתייה.

והענין צריך ביאור. מה השייכות בהא דהחטא בא מחמת אכילה ושתייה, לגרום שקביעות הימי שמחה תהיה ע"י אכילה ושתייה, ולמה נקבע תוכן היום כנגד חטאם של ישראל באותו הדור.

27

ג) ונקדים דברי הגר"א בספר יהל אור פרשת נשא:

לב יש לו תמיד מלחמה עם עמלק שהוא הכבד שהכבד מיגעו בתאות המאכל כמ"ש במדרש הנעלם על הפסוק ויאמר עשיו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה והוא ראשי תיבות לה' בעמלק.

ומבואר מדבריו דעיקר יחודו של עמלק בצד הטומאה, הוא בתאות האכילה, שהיא מבחינת עמלק, וזה עיקר שורש מדתו של עשיו שהוא שורש הרע בבריאה, וכמו שהביא ע"ז הגר"א דברי המדרש הנעלם על הפסוק "הלעיטני נא", שהוא ענין התאוה, ועיקר ענינו של עשיו הוא הזלזול בענינים הרוחניים בשביל למלאות תאוות, שולל את הבכורה שהוא ענין רוחני בשביל למלאות תאוות בבחינת "הלעיטני נא".

ד) ונראה דזה עיקר התביעה על כלל ישראל ש"נהנו מסעודתו של אפרו רשע", ואין כאן תביעה על עצמי האכילה והשתייה שהיו אנוסים ע"ז. אלא התביעה ש"נהנו", והיינו שאכלו ושנו מסעודה זו להנאת הגוף. ולמילוי תאוותם, ובוה ניתן הכח לעמלק להשמיד להרוג ולאבד, שעיקר כוחו בא מתוך השליטה של התאוה.

והדברים מפורשים בדברי הגאון ר' אברהם בן הגר"א, בפירושו לתהלים מזמור כ"ב, בפירוש הפסוק "אכלו וישתחוו כל דשני ארץ לפניו יכרעו כל יורדי עפר" שכתב:

ונראה ע"ד שפירשתי כל המזמור שמוסד על דברי חז"ל ויתישב הפסוק כפשוטו וזה אחר שפירש דעה ברוה"ק הצרה שתעבור בימי אילת השחר הוא אסתר המלכה ומרדכי ודורו וכו' ראה בסוף דבריו לרמוז טעם היותם בצרה ההיא ואמר שהיא מצד ב' דברים שאכלו ונהנו מסעודתו של אותו רשע ושהשתחוו לצלם וכו' לכן אמר אכלו וישתחוו כל דשני ארץ כי בלי ספק אם היו מחשבים חיי הנפש לא היו עושים מה שעשו אמנם להיותם מדשנים גופם הארצי חמלו על גופם ולא על נשמתם.

28

ומפורש בדבריו דעיקר התביעה של "נהנו מסעודתו של אותו רשע", היינו משום "שהיו מדשנים גופם הארצי", וכלשון הפסוק "אכלו כל דשני ארץ", והרי שבזה היה עיקר התביעה, מה שהלכו אחרי תאות גופם. ו"חמלו על גופם ולא על נשמתם".

ונמצא דבעיון זה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, תפסו במדתו של עשו שהיא שורש הרע של עמלק. שהוא זלזול עניני הנשמה הרוחניים בשביל עניני הגוף הארציים, וגם ישראל נכשלו בזה בסעודתו של אחשורוש, שהלכו אחר תאות גופם ולא חמלו על נשמתם, ובה ניתנו בידו של עשו, שעיקר כוחו הוא מהתגברות כח התאוה החומרית על הנשמה השכלית.

ה) ובה נראה לבאר גם את דברי הגר"א, שלפיכך גם קביעות היום הוא בדרך מאכל ומשתה. כיון שבזה מונח באמת התקון האמיתי על מה שנהנו

מסעודתו של אותו רשע, שכנגד מה שאכלו ונהנו מסעודתו לשם הנאת הגוף ולמלאות התאוה. הרי התיקון היותר גדול הוא להפוך את ענין המאכל והמשתה עצמו לעבודת ה'. שתהיה לשם מצות הקב"ה, לשמחה הישועה ולהתעלות רוחנית. ולכן כנגד אותה אכילה ושתייה שהיתה כולה לשם הנאה ולשם תאוה, בא התיקון של קביעות משתה ושמחה, שכולו לקיום מצוה ולקרבת הקב"ה, וזה מה שביאר הגר"א דהמשתה והשמחה של פורים בא כנגד מה שחטאו במאכל ומשתה, שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

29

ו) ונראה להוסיף בזה עפ"י דברי הגמ' בחולין דף קל"ט: חמן מן התורה מנין שנאמר חמן העין.

ופירש המהרש"א בחידושי אגדות שם:

ואמר חמן העין במעשה הנחש והוא לפי שהיה הוא גזע צפעוני מעשו ועמלק אשר כוחם נחש הקדמוני.

וכעין זה, מבואר בגר"א בחידושי אגדות במס' בכורות דף ח', שכתב: ואמרו חמן מן התורה מנין שנאמר חמן העין והענין כמ"ש במגילה כי חמן ועשרת בניו הם הס"א והנחש וכו' ותלו אותו על העין על סיבת עין הדעת וזו סיבת מיתתו.

ועיין בביאור הגר"א למשלי א' ג' מספר חמדה גנוזה (נעתק בהוצאתו של הרב משה פיליפ בעמוד 443) שכתב:

ועין הדעת טוב ורע הוא המעשה המותר כמו אכילה ושתייה ומשגל שאם יעשה במשקל ולשם שמים בקדושה הוא טוב ואם לאו הוא רע.

ונראה בביאור הדברים דהנה כבר האריך הרמב"ן בפירושו על התורה בתחלת בראשית, שכל כח התאוה נולד מכח אכילת עץ הדעת, ומכח זה באו הרצון והחפץ לכל עניני הגוף, ובה ביאר הגר"א דלפיכך נקרא עץ הדעת טוב ורע, שיש ברצון ובחפץ גם ענין טוב וגם ענין רע, שאם ישתמש בו לשם שמים ולעבודת ה' הוא ענין טוב, ואם ישתמש בו למלאות תאוותו הוא ענין הרע.

ובה מתבאר יפה מה שנתבאר לעיל בדברי הגר"א, דשרשו של עשיו ועמלק בבריאה הוא כח התאוה, בבחינת "הלעיטני נא", שהרי נתבאר בדברי הגמ' בחולין, דכל שרשו של עשו ועמלק הוא מכח מציאות הרע שנולדה בחטא אדם הראשון, ונתבאר דכל מציאות הרע הוא ענין כח התאוה שנולד באכילת עץ הדעת, ולכן עשו ועמלק שכל שרשו הוא מכח

ענין הרע שנולד בחטא עץ הדעת, עיקר ענינו הוא מבחינת התאוה שזה עיקר ענין הרע שנולד בחטא אדם הראשון, וזה גם הענין במה שביאר הגר"א, "התאוה לא ניתנה לישראל כלל", כי כנסת ישראל היא בבחינת חלק הטוב בעץ הדעת טוב ורע, וחלק הטוב הוא שלא לילך אחר תאות לבו, אלא לכיון כל ענין הרצון והחפץ להנאות הגוף בשביל עבודת הבורא, וכמו שביאר הגר"א בענין עץ הדעת טוב ורע, ולכן אומות העולם שעשו הוא ראשם, כמבואר בדברי הגר"א ריש שיר השירים, והם בבחינת הרע שבעץ הדעת, כל מהותם וענינם הוא בכוחות התאוה, וישראל שהם נקבעו בצד הטוב של עץ הדעת, כל ענינם לכיון כל עניני הרצון והחפץ של הנאות הגוף, לשם קדושה ועבודת ה'.

30

ז) ולפי"ז יש תוספת טעם בדברי הגר"א, כי כנגד החטא שהיה באכילה ושתייה, שנהנו מסעודתו של אותו רשע, נקבע סדר העבודה של ימי הפורים מתוך אכילה ושתייה של משתה ושמחה, כי כל עיקר ענינו של החטא הוא מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ונכנעו לכוחות התאוה שהם ענין עמלק בבריאה, שהוא עיקר מציאות הרע, ולזה בא סדר התיקון בבחינת עץ הדעת טוב ורע, להפוך את האכילה והשתייה עצמה לעבודת הבורא, ולהגיע מתוך האכילה והשתייה עצמה, למשתה ושמחה שכולו עבודת ה' וקרבת אלוקים, וזה התיקון האמיתי על מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שמתוך הקלקול של התגברות הרע בבחינת כח התאוה, נקבע התיקון של התגברות הטוב בבחינת הנאות הגוף לשם שמים, שזהו התיקון בבחינת עץ הדעת טוב ורע.

וכעין זה מצאתי בספר בית דוד דרוש י' שכתב:

ויען כי נאולתינו ופדות נפשינו היה בימים האלו בשתי אלה ובעבור כן נתחייבנו בשתי מצות והמה מקרא מגילה ומשתה ושמחה כי מקרא מגילה הוא לפרסם השגחתו יתברך עלינו גם בהיותנו בארץ אויבינו והוא בהיפך מיצרא דע"ז ומשתה ושמחה הוא לתקן משתאותיו כי תחת אשר התענו באיסור יתענו עתה בהיתר בשמחה של מצוה.

Let us explore further the idea that our *seudah* serves to publicize the miracle of Purim. By way of preface, it is worthwhile noting that the term used in the *pasuk* to describe the festive meal is *mishteh*, which is not exactly the same as a *seudah*. *Mishteh* derives from the root *shtiyah*, which means to drink, and seems to indicate that drinking has a more prominent part in the *seudah* of Purim than it does in the *seudos* of other days.

The Avudraham explains that the reason we have a *mishteh* on Purim is to commemorate the miracles that were performed for us in the Purim story through the various feasts.⁵ At the first feast, Queen Vashti was deposed, which allowed Esther to become queen. Additionally, the subsequent feasts arranged by Esther brought about the downfall of Haman. Therefore, in order to publicize the miracle that took place at those feasts, we have feasts of our own.

39

ונראה לבאר הענין בזה, על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (כסלו) טבת מאמר ד אית קטז) דבר נפלא, כי שני המועדים חנוכה ופורים הם בבחינת הקנה והושט, בחנוכה תיקנו להודות ולהלל בקול הדיבור היוצא מן הקנה, ואילו בפורים תיקנו למשתה ושמחה שהוא עם הושט, והנה מעט מלשון קדשו:

וביאר ה"חתם סופר" (פרשת ויגש דף רכב טור א ד"ה ויפול) הטעם שבית המקדש נקרא צוואר, כי כמו שהצוואר מחבר את הגוף עם הראש, כן בית המקדש הוא בבחינת צוואר המחבר את ישראל עם הקב"ה, וכן כתב ה"שם משמואל" (פרשת ויגש שנת הרע"ג) בשם אביו הגה"ק בעל "אבני נזר" וזה לשון קדשו: "והטעם שנקרא בית המקדש צוואר הגיד כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה, כי כמו שהצוואר הוא אמצעי בין הראש והגוף, כן בית המקדש אמצעי בין העולם העליון לתחתון".

אך לפי זה ראוי להתבונן, מאחר שבית המקדש הוא בבחינת "צוואר" לחבר את ישראל עם הקב"ה, איפה מצינו בבית המקדש הבחינה של שתי צינורות הקנה והושט המחברים בין ישראל להקב"ה, ונראה להוכיח כי המנורה והשלחן שהיו בבית המקדש, המנורה בצד דרום והשלחן בצד צפון הם הם בבחינת הקנה והושט, המהברים את הגוף שהם ישראל עם ראשם שהוא הקב"ה.

34

וכאשר עזר השי"ת לעמו קבעו חכמינו ז"ל יום טוב ברוח הקודש סעודת מצוה בושט, ובימי היוונים פגמו בלשון הרע וביטול תורה שהפגם הוא בקנה, והיתה הגזירה על ידי זה לבטלם לגמרי מן התורה ותפלה שהם בקנה... וכאשר עזר השי"ת לעמו קבעו יום טוב במצוה להודות ולהלל בקנה".

הנה כי כן יתבאר היטב מה שתיקנו חכמינו ז"ל חנוכה ופורים, כדי

הפסוק (בראשית מה-יד): "ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך, על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להחרב, ובנימין בכה על צוואריו, על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב". ומבואר בוהר הקדוש (פרשת ויגש ט:): הטעם שבית המקדש נרמז בצוואר, כי כן כתוב (שיר השירים ד-ד): "כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות". וכן כתוב עוד (שם ז-ה): "צווארך כמגדל השן".

אמרו בגמ' (מגילה יב.) "מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה... א"ל מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. מרדכי הזהירם שלא ילכו לסעודת אחשוורוש (עיי' מ"ר אסתר ז, יג) ואעפ"כ הלכו, ובוודאי מתוך חשבון שזה יהיה לתועלת כלל ישראל שיתקרבו למלך, ואם לא ילכו - יעוררו את חמתו עליהם, ובפרט שהסעודה כשורה בתכלית, בהכשריו של מרדכי (גמ' שם "כרצון איש ואיש, כרצון מרדכי"), אך מרדכי הבין שההתקרבות לגוי אפילו במצב זה, דבר רע הוא ויבא ג'לקולקים ולקיסרו מדה"ד. ואכן לפי דברי חז"ל סעודה זו היתה אחת הסיבות לגזירה כמשנ"ת.

והרי נפלא הוא, שבאותה סעודה כבר הניח הקב"ה את היסוד לגאולה, אם יחזרו בתשובה, כי הרי בסעודה זו אותו רשע, המן הוא ממוכן (מגילה יב:): יעץ את העצה להרוג את ושתי, ובכך נסללה הדרך לביאתה של אסתר לבית המלך. דהיינו, מאהבת ה' לישראל, סיבות הכשלוניות מוכנות מראש להתהפך לישועה אם רק יחזרו בתשובה.

הביאור הוא: כעין משאחז"ל (יומא פז:): "גדולה תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו כזכויות", דהיינו השב מאהבת השי"ת, בכך מקדש הוא שם שמים, ומה הביאו לכך? בהכירו את גדלות ה' וחסדיו, בקבלו את תשובת החוטא מחד, ומאידך גדול חטאיו שהכעיס בהם לבוראו, הוכרו עי"ז למפרע, שחטאיו הם שהביאו אותו למדרגתו העליונה, שעליה אחז"ל (ברכות לד:): "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". נמצא איפוא שלא רק שאינו נענש עליהם אלא שהם זכויות בעבורו.

הנהגה דומה לכך היתה בנס פורים, כאשר חטאו וחיללו שם שמים בהשתתפם בסעודת אחשוורוש ונגזרה עליהם כליה, הכין הקב"ה כאותו מקום (ובאותו זמן את סיבת הישועה, כי אם יחזרו בתשובה, ויתברר למפרע שכבר אז הוכנה הישועה יהיה בזה קידוש ה' גדול, בהכיים שבתוך הנהגה הטבעית וההסתור, מנהיג הקב"ה הכל לטובת ישראל, ובדיעבד החברר למפרע שחטאם היה הגורם לגילוי זה.

33

שבילי פנחס / מגילת אסתר / מאמר מג

ר פי' 173

מעתה אם נרצה ללמוד על הקשר בין כלל ישראל שהם בבחינת "גוף" עם הקב"ה שהוא כביכול בבחינת "ראש", נוכל ללמוד ענין זה מגוף האדם, שיש לו חיות רק כל זמן שהוא מקושר ומחובר עם הראש, אבל ברגע שהגוף מתנתק מהראש אין בו שום חיות, כמו שמצינו בגמרא (שבת עה:): "פסיק רישא ולא ימות" בתמיה, כלומר ברגע שמפרידים את הראש מהגוף, כרוך ששוב אין לו שום תקוה לחיות.

כך אין לישראל חיות רק כאשר הם מחוברים עם ראשם שהוא הקב"ה, המשפיע להם שפע חיים ככתוב (זכרים ד-ד): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", לכן כמו שמצינו אצל אדם שהחיבור בין הגוף לראש

הוא על ידי שני סימנים הקנה והושט, שהם בבחינת שני צינורות המחברים את הגוף עם הראש, כן התחברות ישראל עם הקב"ה הוא על ידי שני שני צינורות אלו.

והנה פעולת הקנה היא לגלות ולהוציא את קול הדיבור, ופעולת הושט היא להכניס המאכל והמשקה בתוך הגוף כדי להחיותו, כן התחברות ישראל שהם הגוף עם הקב"ה שהוא ראשם הוא כאמצעות שני צינורות הקנה

34

והושט, כאשר ישראל עוסקים בתורה עם קול הדיבור היוצא מן הקנה, ואוכלים ושותים לשם שמים עם הושט שמכניס האוכל לתוך הגוף בבחינת (משלי ג-1): "בכל דרכיך זעהו".

והנה ידוע כי הגדרה של "בהמה כשרה" היא, ששני הסימנים של הבהמה הקנה והושט נשחטו כדת וכדין, ומצינו שהתגברות על היצר הרע הוא בבחינת זביחה, כמבואר בגמרא (סנהדרין ג:): "כל הזובה את יצרו". לפי זה יש לומר כי זהו ביאור התואר "אדם כשר", כלומר אדם שזבח את שני סימניו הקנה והושט לה', על ידי שהתגבר על היצר שלא להשתמש בהם כי אם לעבודת ה', דהיינו שעוסק בתורה ותפלה עם הקול היוצא מהקנה, ומדקדק לאכול עם הושט לשם שמים בבחינת: "בכל דרכיך זעהו".

להאיר לנו גם בחשכות הגלות אפילו כשאין בית המקדש, כי בזמן שבית המקדש היה קיים שהוא בבחינת צוואר, היה בו המנוחה והשלחן שהם בבחינת קנה ורשט לחבר את ישראל עם אביהם שבשמים, אולם בזמן החורבן הרי אין לנו מנוחה ושלחן, לכן תיקנו חנוכה ופורים שהם בבחינת קנה ורשט, חנוכה להורות ולהלל בצינור הקנה, ופורים למשתה ושמחה בצינור הוושט, כדי לקשר את ישראל עם הקב"ה אפילו בזמן הגלות.

מעתה יאיר לנו להבין מה שכתב ה"חתם סופר" בשם ה"ירוקח", כי חנוכה רמוז בפרשת המנוחה ופורים רמוז סמוך לו בפרשת השלחן, כי כמו שהמנוחה והשלחן הם בבחינת הקנה והוושט בבית המקדש, כן חנוכה ופורים הם בבחינת הקנה והוושט, לחבר את ישראל עם הקב"ה, חנוכה שהיא בבחינת קנה "להורות ולהלל", רמוזה בפרשת המנוחה שהיא גם כן בבחינת הקנה בבית המקדש, ופורים שהוא בבחינת וושט "משתה ושמחה", רמוז בפרשת השלחן שהוא גם כן בבחינת הוושט בבית המקדש.

[ז]

38a תליה על העץ לנתק את הקנה ואת הוושט

כיון שכאנו לידי כך, ירווח לנו להבין מעט מזער המלחמה הקשה בין הקדושה לטומאה, בין מרדכי היהודי להמן וחכמיו מזרע עמלק, מי מהם יצליח לתלות את השני על העץ, כי כאשר נתבונן נראה שפעולת התליה על

העץ היא לחנוק את האדם בצוואר, כדי להפריד ולנתק את שני הצינורות הקנה והוושט המחברים את הגוף עם הראש, שניתוק זה מפסיק מיד את החיות מן האדם בבחינת: "פסיק רישא ולא ימות".

אך תליה זו על העץ שרשה במלחמה רוחנית על שני הצינורות של הקנה והוושט, כי מרדכי היהודי מנהיג ישראל נלחם מלחמת חרמה, לחבר את ישראל עם ראשם שהוא הקב"ה בשני צינורות הקנה והוושט, על ידי שהשפיע עליהם בקדושתו שיעסקו בתורה עם צינור הקנה, וישתמרו ממאכלות אסורות כדי שלא יפגמו בצינור הוושט, ועל ידי קדושת שני הצינורות הקנה והוושט יתחברו ישראל עם הקב"ה אשר ימשיך להם שפע חיים וברכה.

אולם המן הרשע וחכמיו מזרע עמלק, השתוקקו בכל כוחם לתלות את מרדכי על העץ, כדי לנתק בכך את שני הצינורות, הקנה והוושט המקשרים בין ישראל לאביהם שבשמים, על ידי שהכניסו בישראל קרירות שלא יעסקו בתורה עם צינור הקנה, ויאכלו כל מיני מאכלות אסורות כדי שיפגמו בצינור הוושט, אשר ענין זה הוא בבחינת תליה על העץ במיתת חנק, המנתקת את שני הצינורות, הקנה והוושט שלא יתברו את הגוף עם הראש.

על פי האמור נשכיל להבין מדוע * התנגדו הרשעים הללו ובראשם אחשוורוש לבנות בית המקדש, כמו שדרשו בגמרא על הפסוק (אסתר ה-א): "ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה

ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך חצי המלכות ולא כל המלכות, ולא דבר שחוצץ למלכות, ומאי ניהו בנין בית המקדש? כי כל כוונתם היתה למנוע בנין בית המקדש שהוא בבחינת "צוואר", לקשר על ידי המנוחה והשלחן שהם בבחינת קנה ורשט בין ישראל לאביהם שבשמים.

[ח]

"אחשוורוש" - "אח לראשו" על שביקש לנתק הקנה והוושט

אולם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הפך את הקערה על פיה, לתלות את המן ועשרת בניו על העץ כדי לבטל שני הצינורות, הקנה והוושט שמצד הקליפה, על כן לזכר זה תיקנו חכמינו ז"ל ימי הפורים למקרא מגילה, שהוא תיקון הקנה שקול המגילה יוצא ממנו, וגם משתה ושמחה לשם תיקון הוושט שאוכלים ושותים בו סעודת פורים.

אולם מיד אחרי אשר "קימו וקבלו" ישראל את התורה מאהבה, כדי שיאכלו עם הוושט ככוונה שיהיה להם כח לעסוק בתורה עם הקנה, תיקנו בכך שני הווי"ן של הקנה והוושט שרמוזו בכתוב: "קימו וקבלו" - קימו וקבלו, ועל ידי זה הוציאו ישראל את שני הווי"ן משמו של "אחשוורוש", לכן בסוף המגילה כתוב "אחשוורוש" בלי שני הווי"ן, ואלו הם בעצם שני הווי"ן שהזכירו מרדכי ואסתר בתחילת המגילה: "וי-יהי בימי אחשוורוש", ובסופה: "ודובר שלום לכל זרע-ו".

b

החטא, כי היין מבטל את דעתו ועצמיותו של האדם, ועי"ז יש בידו להתעלות להיות כולו רוחני ולהסיח דעתו מחלק החומרי שבו, ולשפוך נפשו ולשגב בתשובה לפני הקב"ה.

43

R' Wolfson (ג)

By the mishteh of Purim, we tap into the megillah's mishtehs of salvation. Just as at both of Esther's mishtehs, when ויאמר "The king said, 'What is your request, and it will be given to you?'"²⁰ Hashem turns to every Jew by the Purim seudah and offers to fulfill our requests.

42a

בשם הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע מתאמרא, שבמשתה היין יכול האדם להשיג דרגת אדם הראשון קודם

4) באר החיים ה' ג' צכ"א

ולהמתקת הדינים והגבורות. וביותר במשתה ושמחה בסעודת פורים דעת רצון היא במרומים, ואפשר לפעול דברים נשגבים יי, ורמז ליה הרה"ק בעל המנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע ב'שער יששכר' (מאמר ימי ששון אות ז) בלשון הכתוב

(אסתר ה. א) "ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך וינתן לך", שהזמן גרמא לבקש ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים,

כי "ינתן לך" כל משאלותי, ומוסיף שעל כן נוהגים להאריך סעודת פורים לתוך הלילה, לרמוז על כל הצרות והיסורים

שהם בבחינת לילה, וכן כדי להמשיך שעת הכושר זו לכל ימות השנה ולפעול רפואות וישועות יי.

40